

Vindkraft

Senast uppdaterad: 2019-10-18

Vindkraft i Sundsvalls kommun

Riksintressen vindkraft

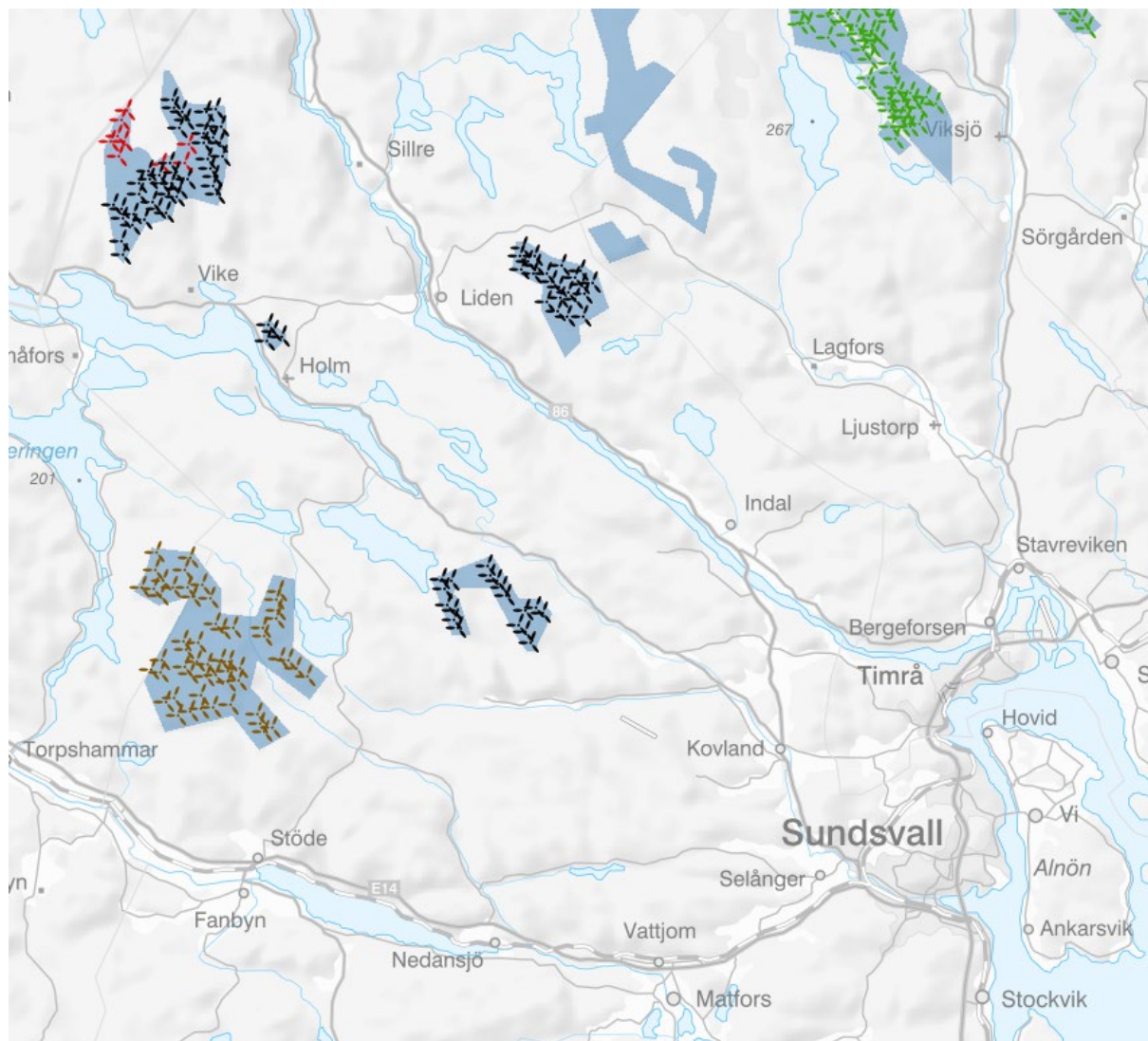
Det finns två områden som är av riksintresse för vindkraft. Den ena området ligger i södra delen av kommunen och går även in i Nordanstigs kommun. Det andra området ligger i norra delen av kommunen och sammanfaller med Kråktorpet där vindkraft är beviljad tillstånd.

Kartorna visar riksintresseområden för vindkraft i Sundsvalls kommun.

Följande vindkraftsanläggningar är uppförda eller under handläggning i kommunen.

- Kråktorpet (uppförda, grön färg nedan, röda avslagna) ligger norr om Vike
- Jenåsen (uppförda, svart färg) öster om Liden
- Nylandsbergen (uppförda, svart färg) mitt i kartbilden
- Stockåsbodarna (överklagade, brun färg) som även går in i Ånge kommun
- Holms Västbyn, (uppförda, svart färg) norr om Holm.

Karta över befintlig och planerad vindkraft i Sundsvalls kommun. Källa Vindbrukskollen 2019-10-17.

Vind är en långsiktigt hållbar och förnyelsebar energikälla som är viktig för att skapa ett mer hållbart energisystem. De senaste 10 åren har vindkraften byggts ut i hög takt. Västernorrlands län hamnade år 2016 på tredje plats i jämförelse med övriga län när det gäller produktion av el från vindkraft. Hela 1,5 TWh producerades i Västernorrland.

I kommunens ”Vindkraftens möjligheter i Sundsvalls kommun– Tematiskt tillägg till Sundsvalls kommuns översiktsplan” från 2012, är samtliga 5 utpekade, större områden tagna i anspråk.

I oktober 2019 finns 94 st uppförda verk i Sundsvalls kommun. Ytterligare 56 verk är under handläggning för tillstånd. Totalt blir detta 150 verk.

Till havs har hittills ingen vindkraft prövats eller tillåtits. Det finns få grundområden inom Sundsvalls havsområde som kan lämpa sig för vindkraft. Ett område sydost om Brämön har förutsättningar för goda vindförhållanden och kan vara intressant för fortsatta utredningar. Påverkan på närliggande natur- och kulturmiljövärden blir i så fall viktig att klarlägga.

Lagstiftning

Etablering av vindkraft regleras både genom plan- och bygglagen (PBL) och genom miljöbalkens lagstiftning (MB). Regleringen enligt plan- och bygglagen hanteras i huvudsak av kommunerna medan prövningen av tillstånd för vindkraftsanläggningar enligt miljöbalken sköts av länsstyrelsen. Vindkraft kan enligt miljöbalken vara av riksintresse.

I kommunens översiktsplan kan områden lämpliga för vindkraft pekas ut. Om ett område pekas ut i översiktsplanen underlättar det för den som vill etablera vindkraft. Detaljplan för vindkraft krävs *”endast om verken ska uppföras i ett område där det råder stor efterfrågan på mark för byggnader eller andra anläggningar”*. Det krävs även en detaljplan om olika fastighetsägare med angränsande områden vill uppföra vindkraftverk.

Där ett område omfattas av flera riksintressen enligt 3 kap MB ska *”företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt”*. Kommunens ställningstagande i översiktsplanen har stor betydelse.

Beroende på anläggningarnas omfattning eller storlek krävs antingen en anmälan eller för grupper av vindkraftverk och större verk, tillstånd för verksamheten. Om det är fråga om betydande miljöpåverkan krävs en miljökonsekvensbeskrivning både om det är ett ärende för anmälan eller ett ärende för tillståndsprövning. Anmälan behöver innehålla landskapsanalys, påverkan på natur (t.ex. fågelliv) och kulturmiljöer, buller och skuggbedömningar, vägar, elanslutning m.m. Samma innehåll krävs även för tillståndsprövning och miljökonsekvensbeskrivning. När det är krav på miljökonsekvensbeskrivning blir samrådsprocessen mer omfattande.

Om ett vindkraftverk har fått tillstånd enligt miljöbalken skall det inte bygglovprövas enligt plan- och bygglagen. Däremot krävs det en bygganmälan.

Kommunens tillstyrkan krävs för projekt som tillståndsprövas enligt miljöbalken. Genom kravet på kommunens tillstyrkan, det s.k. kommunala vetot, säkerställs ett långtgående kommunalt inflytande över användningen av mark och vatten trots att länsstyrelsen är prövningsmyndighet.

Prövning av vindkraft - Översikt
<p>Minikraftverk:</p> <ul style="list-style-type: none">a) är 20 meter eller lägre över markytan,b) placeras på ett avstånd från tomtgränsen som är större än kraftverkets höjd över marken,c) inte monteras fast på en byggnad, ellerd) har en vindturbin med en diameter som är mindre än tre meter. <p>Kräver ej bygglov</p>
<p>Gårdsverk:</p> <ul style="list-style-type: none">a) är högre än 20 meter över markytan,b) placeras på ett avstånd från tomtgränsen som är mindre än kraftverkets höjd över marken,c) monteras fast på en byggnad, ellerd) har en vindturbin med en diameter som är större än tre meter. <p>Kräver bygglov, ansökan sker till kommunen</p>
<p>Medelstora anläggningar:</p> <ul style="list-style-type: none">a) ett vindkraftverk som inklusive rotorblad är högre än 50 meter.b) två eller fler vindkraftsverk som står tillsammans (gruppstation), ellerc) ett vindkraftsverk som står tillsammans med ett annat vindkraftsverk, om verksamheten påbörjades efter att verksamheten med det andra vindkraftsverket påbörjades. <p>Kräver miljöbalksanmälan och bygglov, ansökan sker till kommunen</p>
<p>Stora anläggningar:</p> <ul style="list-style-type: none">a) två eller fler vindkraftsverk som står tillsammans (gruppstation) och vart och ett av vindkraftsverken, inklusive rotorblad, är högre än 150 meter,b) sju eller fler vindkraftsverk som står tillsammans (gruppstation) och vart och ett av vindkraftsverken, inklusive rotorblad, är högre än 120 meter. <p>Kräver miljöbalkstillstånd, kommunens tillstyrkan och bygganmälan, ansökan sker till länsstyrelsen.</p>

Kompensationsåtgärder

Frågor angående kompensationsåtgärder, inlösen och intrångsersättning hanteras inte i det tidiga skede som översiktsplanen innebär, utan får hanteras i samband med tillståndsprövningen. Frågan om ersättning får istället väckas mot exploitören.

Mål – EU, nationella och regionala

Hållbar utveckling

Vindkraften kan bidra till att uppnå många miljö kvalitetsmål. Den kan också bidra till lokal utveckling med nya investeringar samt skapa lokala mervärden av både social och ekonomisk karaktär. Samtidigt handlar uppbyggnaden av vindkraft om höga byggnadsverk som påverkar landskapsbilden och medför ingrepp i naturen. Vindkraften är alltid ”klimatvänlig” men det innebär inte att den alltid är ”miljövänlig” då man beaktar den fysiska miljön. Det är därför viktigt att vindkraftsutbyggnaden analyseras och övervägs i ett helhetsperspektiv.

Vindkraftsutbyggnad, EU, Sverige, Västernorrlands län

EU har som mål att 20 procent av all energi som konsumeras av medlemsstaterna skall vara förnybar till år 2020. För att detta ska uppnås beräknas att minst 34 procent av elenergin måste komma från förnybara källor, och att minst 40 procent av detta måste komma från vindkraft.

Enligt den europeiska vindenergiorganisationen (EWEA, *The European Wind Energy Association*) fordras 230 000 MW, varav 40 000 MW havsbaserad, vindkraft för att nå EU-målet. Vindkraftens andel kommer då att uppgå till 15 – 18 procent av elkonsumention i Europa.

I regeringens proposition Prop. (2008/09:163) ”En sammanhållen klimat- och energipolitik” föreslås: En nationell planeringsram för vindkraft fastställs till motsvarande en årlig produktionskapacitet på 30 TWh år 2020, varav 20 TWh till lands och 10 TWh till havs. Det bör understrykas att planeringsramen inte är något utbyggnadsmål. Istället är naturligt att planeringsramen, som syftar till att synliggöra vindkraften i, bland annat, den fysiska planeringen, ger uttryck för en högre ambitionsnivå än ett utbyggnadsmål. Något specifikt utbyggnadsmål för vindkraften finns i dagsläget inte. Behovet för att uppnå målen är enligt Energimyndigheten att 2000 – 4000 verk ska vara planerade att placeras på land innan år 2020. Denna siffra är dock mycket grov då installerad effekt blivit fördubblad jämfört med för 10 år sedan.

Eftersom det finns god tillgång på lämpliga områden i Västernorrlands län (omkring 2880 km²) så föreslår länsstyrelsen att vindkraftsutbyggnaden i första hand inriktas på områden med låg konfliktgrad och hänsyn till bl.a. natur- och kulturvärden. Vindkraftverk skall lokaliseras så att regionens långsiktiga attraktionskraft och utvecklingsmöjligheter inte påverkas påtagligt negativt. Därför anser länsstyrelsen att utbyggnaden bör inriktas mot länets inlandsområden, då dessa områden har bäst förutsättningar för att klara planeringsmålen. (*Regional landskapsanalys - med fördjupning gällande landskapets lämplighet för vindkraft, Västernorrlands län 2010*).

Kommunala beslut

I kommunens Natur och friluftspan mål 6 finns följande skrivning:

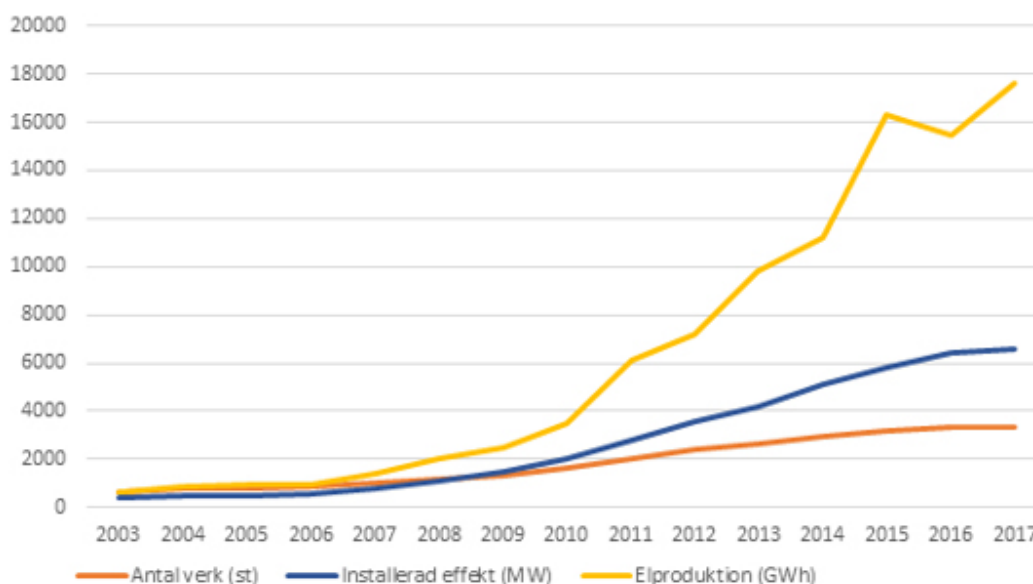
MÅL 6 Förbättrad helhetssyn och hänsyn

Helhetssyn på landskap och ekosystemtjänster ska tillämpas i alla sammanhang. Vid samhällsplanering och strategiska beslut ska hänsyn tas till naturvärden och friluftsliv. Genom helhetssyn och hänsyn minskar sårbarheten vid intrång, oförutsägbara händelser och förändringar.

Vindkraft – trender och jämförelser

År 2017 fanns det drygt 3376 vindkraftverk i Sverige, med en installerad effekt på 6611 MW och som tillsammans producerade 17,6 TWh. Av dessa var 203 MW eller 3 % havsbaserad vindkraft. Den havsbaserade vindkraften producerade knappt 0,7 TWh el. Majoriteten av den nytillkomna effekten utgörs av storskalig landbaserad vindkraft, då den är mest lönsam. Den el som produceras med vindkraft har ökat från mindre än 1 % år 2006 till 11 % år 2017 (Vindkraftstatistik 2017, Energimyndigheten).

Grafen nedan visar den svenska vindkraftsutbyggnaden och vindkraftsproduktionen.

Den nationella planeringsramen är snart uppnådd. I Sundsvall har de fem stora områdena som pekats ut sedan tidigare, tagits i anspråk. I anslutning till dessa fem kan det uppstå kumulativa effekter om mer storskalig vindkraft etableras. Kommunen behöver utvärdera de parker som är byggda innan fler områden pekats ut.

Teknikutvecklingen går snabbt framåt. Vindkraftverken blir större och varje verk kan producera mer el.

Aktuella anspråk och konflikter

Det finns ett intresse av att etablera fler vindkraftparker i Sundsvall. Vindkraft är inte det enda markanspråket att beakta. Rekreation, biologisk mångfald, natur, jordbruk, skogsbruk, fiske, jakt, attraktiva boendemiljöer och en möjlig framtida utveckling av besöksnäringar bör även beaktas.

Omgivningspåverkan

Landskap och pågående markanvändning

Vindkraftverk kan påverka omgivningen på flera olika sätt. Genom att de visuellt blir påtagliga i landskapet, genom risk för iskastning från rotorbladen och genom buller-, ljus- och skuggstörningar.

Vindkraftverkens placering kan i vissa fall påverka den pågående markanvändningen som rennäring, jord- och skogsbruk. Den kan också innebära ingrepp och begränsningar för natur, kultur och fritid. Det kan röra sig om värden för biologisk mångfald, värden för opåverkade naturlandskap, påverkan på fågelliv och fladdermöss, möjligheten till jakt, friluftsliv och besöksnäring.

Ytåtgången för vindkraftverkens grundfundament är relativt liten. Det är vägdragningar och elledningar som ofta innebär ett större markingrepp. Lokalisering av vägar och ledningar samt kvarlämnande av avtäcknings- och schaktmassor, stenblock, träd och stubbar m.m. kan medföra en betydande påverkan på närmiljön. Markingreppen kan också påverka värdefulla lokalbiotoper och skapa barriärer i landskapet.

I andra fall kan en vindkraftetablering skapa nya värden tex genom att nya vägar skapas som ökar tillgängligheten till vissa områden, för tex jakt och skogsnäringen.

Rennäring

Svensk Vindenergi har i samarbete med Svenska Samers Riksförbund arbetat i projektet VindRen med att hitta hållbara lösningar för samexistens för både vindkrafts projektörer och samebyar vid uppförande av vindkraftsanläggningar inom renskötselområden. I detta arbete finns det riktlinjer för både sameer och vindkraftsexploaterer för hur samråd bör bedrivas dem emellan. I dagsläget bedrivs vinterbete i delar av kommunen. Följande bör generellt iakttas:

- Känsliga områden som passager, flyttleder bör undantas från exploatering.
- Det är bättre med några få sammanhållna parker än vindkraftverk utspridda över större områden.
- Undvik att skapa barriäreffekter som har negativ styrningseffekt, framförallt vid flyttning av renar.
- Undvik att fragmentisera sammanhållna betesområden genom felaktigt placerade utbyggnadsområden för vindkraft.

Infrastruktur och nationella intressen

Det finns risk för påverkan på luftfart, järnväg, vägar, sjöfart, telekommunikation, totalförsvaret, radio- och telekommunikation och olika typer av ledningsägare. Samråd med berörda verksamhetsutövare och myndigheter är därför viktigt i samband med vindkraftsetableringar.

Stora vindkraftsetableringar är beroende av att befintligt vägnät klarar breda, långa och tunga transporter av delarna till vindkraftverken. Det allmänna vägnätet är inte dimensionerat för sådana transporter som vindkraftverk. Trafikverket måste därför tidigt få möjlighet att bedöma olika utbyggnadsprojekt. Kostnader förknippade med specifika behov för transport måste exploatören själv stå för.

Nätanslutning

Möjligheten till anslutning till elnätet är en betydelsefull faktor vid val av utbyggnadsområden för vindkraft. Anslutningar till stamnätet kräver antingen nya kostnadskrävande transformatoranläggningar eller kraftfulla ledningar till befintliga ställverk.

Avveckling

Vid avveckling bör vindkraftverken demonteras och åtgärder i övrigt vidtas så att platsen i största möjliga mån återställs till ursprungligt skick.